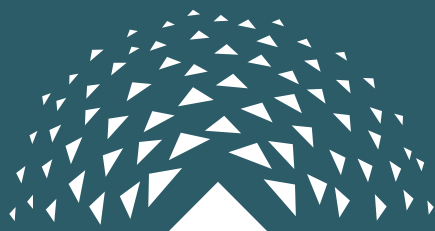

Görög-török versengés: felszín alatti feszültségek

Greco-Turkish competition: underground tensions

EGERESI ZOLTÁN

KKI-elemzések

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszeri kiadványa

Kiadó:

Külügyi és Külgazdasági Intézet

Lektorálta:

Baranyi Tamás Péter

Szöveggondozás:

T-Kontakt Kft.

Tördelés:

Lévárt Tamás

A kiadó elérhetősége:

H-1016 Budapest, Bérc utca 13-15.

Tel.: + 36 1 279-5700

E-mail: info@ifat.hu

<http://kki.hu>

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerzők magánvéleményét tükrözik és nem tekinthetők a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának.

© Egeresi Zoltán, 2021.

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2021.

ISSN 2416-0148

<https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.KE-2021.59>

Összefoglaló: Az elemzés¹ célja a Földközi-tenger keleti medencéjében zajló görög-török vetélkedés mögött meghúzódó dinamikák feltárása. Annak ellenére, hogy az év elején Ankara diplomáciai nyitásra kezdett, nem sikerült kézzelfogható eredményt elérnie, miközben a felszín alatt megmaradtak a feszültségek. Görögország igyekezett megerősíteni a pozícióját azáltal, hogy megerősítette partnerségét Franciaországgal és bővítette katonai együttműködését az Egyesült Államokkal. Az elemzés bemutatja, hogy Athén katonai eszközbeszerzése és diplomáciai manőverei kibővítették a mozgásterét, miközben Törökország nem tudta lényegében megoldani ellentéteit a szomszédjaival, s legfőképp az Egyesült Államokkal. Ennek ellenére Ankara folytatja kelet-mediterráneumi követeléseinek hangoztatását, amely újabb feszültségekhez fog vezetni Görögországgal és egyéb szomszédokkal a vitás kérdések rendezésére tett diplomáciai erőfeszítések ellenére.

Kulcsszavak: Kelet-Mediterráneum, Törökország, Görögország, Franciaország

Abstract: *The paper aims at revealing the main dynamics behind the Greek and Turkish competition in the Eastern Mediterranean. Although Ankara launched a 'charm diplomacy' at the beginning of 2021, it failed to reach any tangible results while tensions have remained permanent under the surface. Greece tried to strengthen its own position by cementing its partnership with France and reinforce its military cooperation with the United States. The paper argues that Athens' military procurement and diplomatic activities broadened its room for maneuver while Turkey failed to overcome its controversies with its neighbors and more importantly, with the US. Nevertheless, Ankara still persistent to cement its claims in the Eastern Mediterranean which will lead new tensions with Greece and other neighbors despite its diplomatic efforts to mend fences with them.*

Keywords: Eastern Mediterranean, Turkey, Greece, France

BEVEZETÉS

Noha 2021 eleje úgy tűnt, hogy megnyugvást hoz a görög-török kapcsolatokba, hiszen Ankara jelezte együttműködési szándékát Athénnal és a korábbiakhoz képest [békülékenyebb hangnemet](#) ütött meg, valójában érdemi változások nem történtek a két ország kapcsolatában, sőt, 2021 ősze ismét kiélezte kettejük viszonyát.

Az elemzés arra tesz kísérletet, hogy megvizsgálja, mely tényezők járulnak hozzá a két ország közötti feszültségekhez, illetve milyen dinamikák jelennek meg Földközi-tenger keleti medencéjében meghúzódó érdekellentétek miatt. Egyúttal

1 A szerző a Stratégiai Védelmi Kutatóintézet kutatója, a Külügyi és Külgazdasági Intézet külső munkatársa. egeresi.zoltan@uni-nke.hu

azt is megvizsgálja, hogy Görögország milyen módon igyekezett a közelmúltban javítani a régiós pozícióit, egyúttal megerősíteni különböző nagyhatalmakhoz, így Franciaországhoz és az Egyesült Államokhoz fűződő viszonyát, miközben Törökország érdemben nem tudta javítani ezeket.

ROSSZSZOMSZÉDI VISZONY

Asok szempontból terhelt görög-török kapcsolatok történelmi mélységeinek részletes tárgyalása helyett az elemzés keretében a 20-21. század főbb problémáit vesszük górcső alá. Az I. világháborút követő görög-török háború (1919-1922) eredményeképp az Anatólia nyugati részét elfoglaló görög csapatok vereséget szenvedtek, s a görög-török (valójában helyesebb ortodox-muszlim értelemben használni) lakosság cseréjével a két ország közötti kapcsolatok normalizálódásnak indultak. Ez különösen az 1930-as években gyorsult fel, amikor a két fél a nagyhatalmi ábrándokat szövő Olaszországgal szemben a bilaterális kapcsolatok javítására kényszerült, sőt az 1934-es Balkán Paktum kezdeményezői lettek.

A II. világháború után a két ország újfent hasonló helyzetbe került: a Szovjetunió/Varsói Szövetség jelentette kommunista veszély miatt betagozódtak a nyugati szövetségi rendszerbe, amelyet a NATO-csatlakozás koronázott meg 1952-ben. A nyugati biztonsági szervezeti tagság azonban nemcsak a legnagyobb fenyegetés ellen jelentett védelmet, de lehetővé tette, hogy más NATO-tagállamokkal vagy éppen egymással is konfliktusba bocsátkozzanak. Azóta öt, részben összefüggő problémaegyüttes alakult ki a két ország viszonyában.

- 1) Ciprus: Az elmúlt hetven évben a török-görög kapcsolatokban a feszültségek epicentrumává Ciprus vált. A sziget függetlenedési törekvései, az ott élő, mintegy 20 százaléknyi török kisebbség sorsa hamar megterhelte a kapcsolatokat, amire Ciprus 1960-as brit gyarmati státuszból való függetlenné válása sem nyújtott megoldást, mivel mindkét ország garantori státuszt kapott. A szigeten élő törökök és görögök között gyorsan romló viszony mellett az 1974-es, Athénból kezdeményezett sikeres puccs után a török csapatok a sziget északi, mintegy 37 százaléknyi területének megszerzésével a sziget megosztottá vált, s ezáltal a Kelet-Mediterráneum közepén kialakult egy lassan 50 éves befagyott konfliktus. A sziget északi részén 1983-ban kikiáltották az Észak-ciprusi Török Köztársaságot, amelyet Ankarának kívül senki nem ismer el, s cserébe Törökország a déli, görög Ciprust nem ismer el államnak (helyett délciprusi görög adminisztráció néven illeti). Az újraegyesítésre a [2004-ben az Annan-tervre épülő](#) népszavazás kudarcra (ezt többségében a görögök utasították el) miatt érdemben egyelőre nincs esély, s Ciprus szintén 2004-es uniós csatlakozása miatt pozíciói is

megerősödtek Törökországgal szemben – elég a csatlakozási fejezetek blokkolására gondolni. A sziget rendezetlen viszonyai a 2010-es évek elejétől a különböző tengeri felségterületek fölötti vita irányába is megnyitották az utat.

- 2) Kisebbségi kérdés: a görög-török lakosságcsere két nagyobb csoportot hagyott lakhelyén: az isztambuli görögöket, illetve a Nyugat-Thrákiában élő törököket (muszlimokat). A két közösség helyzete inentől kezdve a két állam viszonyának zsinórmércéje lett. A ciprusi kérdés kiéleződésekor, 1955 szeptemberében Isztambulban pogrom zajlott a görögök üzletei ellen, aminek köszönhetően több tízezren hagyták el az országot a következő években, így napjainkra a korábban jóval nagyobb kisebbség csak pár ezer főre csökkent. A Kelet-Görögországban élő törökök ellen ezzel párhuzamosan a görög hatóságok is igyekeztek fellépni, így például több esetben a külföldre utazókat már nem engedték vissza az országba. Ugyan a török (muszlim) kisebbség alapvetően túlélte ezeket az intézkedéseket, [helyzete mindig fontos kérdés a két ország között](#).
- 3) Égei-tenger: a [két állam között elterülő tengerhez számos problémakör kapcsolódik](#). Ezek közül a legfontosabb a tengeri felségvizek kérdése. Mivel Görögország aláírta és ratifikálta az ENSZ Tengeri Jogi Konvencióját, míg Törökország ebből kimaradt, a két fél között vita van a tengeri területeket illetően. Görögország 6 tengeri mérföldben állapította meg a felségvizeinek kiterjedését a partoktól számítva, amit Törökország elfogadott ugyan, de a 12 tengeri mérföldre már nemet mond. Ehhez kapcsolódik a török szárazföldek előtt húzódó kisebb szigetek kérdése, amelyeket illetően területi vita áll fenn: 1996-ban például majdnem háborús konfliktusra is sor került a két NATO-tagállam között, amit csak Bill Clinton amerikai elnök beavatkozása akadályozott meg. A két fél közötti nézeteltérés végül oda vezetett, hogy a vitatott területeket inkább „békén hagyják”, nem kezdenek nyersanyagok után kutatni.
- 4) Illegális migráció: ahogy Törökország migrációs tranzitszerepe megnőtt a 2010-es évek elejétől, úgy nehezedett a nyomás Görögországra is, amely a 2015-16-os migrációs válság idején érte el a csúcst. Ugyan az EU-Törökország nyilatkozatnak köszönhetően jelentős mértékben visszaesett az illegális határátlépések száma, [2020 elején migrációs válság robbant](#) ki a két ország között, amelynek keretében a török hatóságok engedték, hogy több mint tízezer menekült megpróbáljon – döntő részük sikertelenül – átjutni Görögországba. Ugyan azóta a helyzet javult, az illegális migráció továbbra is problémaforrás a két ország között.
- 5) A Kelet-Mediterráneum: a 2010-es évektől kezdve látványosan felfutó gázmező-feltárások felértékelték a felségvizek és a Kizárólagos Gazdasági Övezetek helyét a részes parti államok számára. Az UNCLOS alapján számos államnak sikerült megegyeznie, azonban a nemzetközi szerződést alá nem író Törökország jóval nagyobb területet követel magának részben Ciprussal (ahol a sziget északi részén lévő török entitás érdekeit is képviseli), részben Görögországgal szemben. Ezt a [Mavi Vatan \(Kék haza\)](#) doktrína kormányzati kommunikációjával, részben 2019-ben a Tripoliban lévő Líbiai Egységkormány

(GNA) aláírt megegyezésekkel érte el – ez utóbbiak részben közös líbiai-török tengeri határról, részben Ankara katonai segítségéről szóltak. Ez utóbbinak köszönhetően 2020 első felében sikerült biztosítani a GNA-t a vele szemben felsorakozó erőkkel **szemben**.

LÍBIA ÉS A FELSÉGVIZEK

A 2019-ben hatalomra került Kiriákosz Micotákisz-kormány nem sokkal megválasztása után szembesült a török külpolitikai törekvések határozottságával, amikor az 2019 novemberében memorandumot írt alá a Tripoliban lévő GNA-val. A görög (és ciprusi) kizárólagos gazdasági övezetek (EEZ-k), azaz a parti vizektől 24-200 tengeri mérföldig terjedő terület, jó részét semmibe vevő megállapodás szembe ment az ország érdekeivel, így Athén kiutasította a GNA-nagykövetét, illetve még szorosabbra fűzte [kapcsolatát Haftar tábornokkal](#). Miután 2020 közepén Egyiptom nyomásgyakorlásának köszönhetően Líbiában Szirtnél megállt az arcvonal közeledése a két fél között, Athén delimitációs egyezményt írt alá Kairóval, amivel a korábbi GNA-Törökország memorandumot tették zárójelbe. Ebben a helyzetben eszkalálódott a konfliktus 2020 augusztusában, aminek csak nemzetközi nyomásgyakorlás vetett véget.

Közben biztató jelek vannak Líbiát illetően: 2021 tavaszán sikerült [egy ideiglenes kormány](#) alakításában megállapodni, amely úgy tűnik, mind a török, mind a vele szembenállók érdekeinek megfelel. A tervek szerint az év végén tartanak választásokat, amely újabb lépés lesz az ország megosztottságának felszámolása felé. A kivárásnak is köszönhetően az érdekelt hatalmak az érdekellentétek ideiglenes félretétele mellett döntöttek, azonban a líbiai helyzet esetleges eszkalálódása ismét kielezi majd a felek közötti viszonyt. Mindezek ellenére [Athén újrainyitotta](#) nagykövetségét Tripoliban.

BALKÁNI SAKKJÁTSZMA

A görög-török vetélkedés hagyományos színtere a Balkán. Görögország az 1990-es évektől fejlettségének köszönhetően igyekezett megvetni a lábát a félszigeten a politikai és gazdasági átmeneten keresztülmenő államokban. A gazdasági behatolás mellett politikai szövetségeseket is keresett, amit részben Belgrádban talált meg (Athén nem csatlakozott az 1999-es NATO-bombázásokhoz), miközben komoly, több évtizedes névítába bonyolódott a kisterületű északi szomszédoddal, az 1991-ben függetlené váló Macedóniával (amelynek nevét Former Yugoslav Republic of Macedonia, azaz FYROM-ként használhatta a kétoldalú kapcsolatokban). A későbbiekben az ország uniós és NATO-csatlakozását is akadályozta a görög fél.

Ezzel szemben Ankara nagyon gyorsan utat talált a különböző muszlim népekhez (Koszovó függetlenségét 2008-ban az elsők között ismerte el), illetve Macedóniát a kezdetektől fogva támogatta a névvitában.² A görög gazdaság visszaesése a 2000-es évek végén és 2010-es évek elején a görög jelenlét gyengüléséhez vezetett, amit a törökök igyekeztek kihasználni, annál is inkább, mert a török gazdaság ért egy fellendülési időszakba.

A helyzet az utóbbi években kezdett megváltozni: Görögország gazdasági helyzete normalizálódott, s [2018-ban a Preszpa-tónál végre megegyezés született](#) a macedón névvitában: az ország hivatalos neve Észak-Macedónia lett, Athén pedig visszavonta ellenkezését az uniós és NATO-csatlakozást illetően. A két ország közötti viszony odáig jutott, hogy Athén 2021 nyarán olyan nyilatkozatokat tett, miszerint [Észak-Macedónia legjobb barátja kíván lenni](#), egyúttal nehezményezte a Szkopje és Ankara között augusztusban kötött (újabb) katonai együttműködést.

KÖZELEDÉS FRANCIAORSZÁGHOZ ÉS REGIONÁLIS SZÖVETSÉGI RENDSZER LÉTREHOZÁSA

A Kelet-Mediterráneumban egyre határozottabbá és militánsabbá váló török külpolitikára Athén a nyilatkozatháborúkon túlmenően határozott lépéseket tett egy regionális szövetségi rendszer kialakítása felé. Ebben a kezére játszott, hogy Ankara korábbi külpolitikai döntései számos országtól idegenítették el (elég Izraelre gondolni, amellyel 2009-2010-ben romlottak meg a kapcsolatok), miközben a 2013-ban hatalomra került Szízi-vezetés Egyiptomban Törökországot komoly ellenfélnek tekinti a Muszlim Testvérek támogatása miatt. Athén pedig hagyományosan számíthat Ciprusra, amellyel nemcsak a közös identitás, de a biztonsági fenyegetések is összekötik. A török aktivizmus, azon belül is a líbiai beavatkozás miatt az utóbbi években más szereplők is megjelentek a térségben mint potenciális partnerek Athén számára: az Egyesült Arab Emírségek.

Ankara a legkomolyabb szövetségesre azonban Franciaország képében lelt. Mivel Párizs is Haftar tábornok vezette LNA sikerében érdekelt, emiatt organikusán fejlődött a két ország között érdekvezérelt partneri kapcsolat. A 2020-as francia-török nyilatkozatháborúnak ráadásul Franciaország igyekezett katonai erődemonstrációval is nyomatékot adni, amit egyiptomi-görög-francia-ciprusi közös haditengerészeti gyakorlat és francia hadihajók régióba történő küldésével igyekezett elérni.

A Micotákisz-kormány Párizs jóindulatának megtartására és a partneri viszony szorosabbá fűzése érdekében 2020 végén fegyvervásárlásról döntött. Majd 2021 szeptemberében újabb szerződést kötöttek kölcsönös védelmi megállapodásról, [6 újabb Rafale vadászgép vásárlásáról](#) (az év elején 18 darab, ebből 12 használt beszerzéséről állapodtak meg), illetve [hadihajókról](#).

2 Törökország minden vonatkozó NATO-dokumentumban jelezte, hogy az országot a saját nevével, s nem FYROM-ként ismeri el.

A francia-görög tandemnek azonban megvannak a korlátai. Tavaly hiába próbálkozott Athén Franciaország és Ciprus támogatása mellett Törökország ellenében komoly szankciókat (többek között fegyvervásárlásra vonatkozókat) kivívni az Európai Tanácsban, törekvéseit nem koronázta siker. Az EiT jóval enyhébb szankciókat rótt ki, alapvetően néhány török vállalat pár vezetőjét célozva. Ugyan Ankara számára egyértelmű volt a jelzés, a veszélyesebb szankciók néhány tagállam, így Bulgária, Olaszország, Magyarország, s ami a legfontosabb, magának Németországnak az ellenállásán buktak meg.

Ugyanakkor Törökország, látván, hogy fogy körülötte a mozgástér, 2021 elejétől átfogó nyitási politikába kezdett; az engedékeny hangnem egyik kifejezett célpontja éppen Görögország volt. Athénnal újraindult a 2016-ban leállított diplomáciai tárgyalássorozat – ez sem korábban, sem ebben az évben nem ért el kézzelfogható eredményt -, miközben a külügyminiszterek számos alkalommal találkoztak. A két vezető, Recep Tayyip Erdoğan és Kiriákosz Micotákisz is találkozott a júniusi NATO-csúcs örve alatt, ahol [áttekintették a problémás ügyeket](#).

A nagy egymásra borulás azonban elmaradt. Pedig erre a két országot egyaránt sújtó augusztusi erdőtűzek is adhattak volna némi lehetőséget, ahogy az 1999-es földrengések idején kölcsönösen határozott segítség érkezett a közvélemény komoly szimpátiája mellett. Ezúttal se politikai, se társadalmi szinten (civil szervezetek) nem használták ki a kölcsönös segítségnyújtás lehetőségét.

A feszültség tehát az egyelőre érdemi eredményeket nélkülöző diplomáciai tárgyalások ellenére megmaradt. Ankara igyekszik a Földközi-tengeren magának vindikált területeken megakadályozni a görög kutatásokat, ahogy szeptember végén és október elején [megakadályozott egy görög kutatóhajó](#) kifutását Krétáról.

Ebben az érzékeny helyzetben sikerült Görögországnak módosítania és öt évre meghosszabbítania a [kölcsönös védelmi együttműködési megállapodást](#) az Egyesült Államokkal, amely szintén jelzés értékű Törökország számára. A módosításnak köszönhetően négy katonai bázison is növekedni az amerikaiak jelenléte, így többek között a thrákiai határtól nem messze lévő Alexandrópoliban is. A görögök még nagyobb amerikai részvételben lettek volna érdekeltek, főleg a török határhoz közel eső szigeteken, de Washington egyelőre nem élt ezzel a lehetőséggel, még akkor sem, ha folyamatosan romlik Törökország megítélése az óceán túloldalán.

Ankara az utóbbi években számos kérdésben konfrontálódott Washingtonnal, de a közelmúlt kétség kívül legnagyobb problémája az S-400-as orosz rakétavédelmi rendszer megvásárlása volt. Az Egyesült Államok még a Trump-kormányzat végén hozott szankciókat Törökország ellen, s az ügyben a törökök számos problémamegoldási javaslata ellenére is hajthatatlan maradt. Ráadásul az amerikai válaszlépések keretében kirakták őket az F-35-ös vadászgép építési projektjéből – a görögök viszont jelezték vásárlási szándékukat, s egyelőre nem kizárt, hogy az [Egyesült Államoktól zöld utat kapnak](#) mint eminens tanulók. Ugyanakkor a görög közeledés és a török eltávolodás ellenére Washington nem érdekelt a NATO-n belüli konfliktus eszkalálásában, noha az eddigi kommunikációja alapján valószínűleg Görögországot fogja támogatni a kérdésben.

TÖRÖK IZOLÁCIÓ?

Míg tehát Görögország érdemben bővítette mozgásterét számos országgal aláírt megállapodások révén, addig Törökországnak a diplomáciai erőfeszítései ellenére kevés eredményt sikerült felmutatnia. A legnagyobb ezek közül az, hogy az év tavaszán sikerült elkerülnie az [EU részéről az újabb szankciókat](#), egyúttal konstruktívabb légkört teremtenie, igaz, az uniós vezető's áprilisi látogatása az ún. sofa-gate miatt inkább botrányosra sikeredett.

Ankara számára továbbra is a legnagyobb problémát az Egyesült Államokkal való problematikus viszony jelenti, amelyet további diplomáciai alkudozásokkal igyekeznek kezelni. Az október legvégi G-20-as csúcstalálkozón Recep Tayyip Erdoğan felvetette Joe Bidennek, hogy országa [hajlandó lenne 40 darab F-16-ost, illetve 80 darab modernizációs készletet vásárolni](#). Az amerikai elnök megértőnek mutatkozott a török igények irányába, viszont jelezte, hogy az amerikai törvényhozásnak is igent kell mondania a vételre, amely el fog húzódni. Az S-400-as rendszer továbbra is kényes pont marad a két ország viszonyában. Ráadásul Törökországnak az Oroszországhoz fűződő, szintén problematikus, ha Szíria miatt éppen kiszolgáltatottabb viszony miatt kisebb a mozgástere.

A jelenlegi helyzetben Ankara tovább folytatja a haditengerészeti kapacitásainak bővítését. Lassan elkészül egy kisebb repülőgép-hordozó, a [TCG Anadolu](#) (amelyen a szintén saját készítésű Bayraktar drónokat fogják tudni szállítani), miközben német licenz alapján elkészült az év közepén [az első tengeralattjáró](#) (ezt a következő években további öt követi). Ez utóbbi ügy miatt ráadásul Görögország hiába lobbizott Berlinnél, a [németek nem voltak hajlandók elállni](#) a több milliárd eurós, évekkal ezelőtt megkötött üzlettől.

A görög-török viszonylatban kibontakozó fegyverkezési versenyben azonban Törökországnak messze jobbak a lehetőségei: a török katonai költség nagyjából a görög háromszorosa, s ezen még az sem változtat érdemben, ha Görögország az utóbbi időszakban látványosan növeli a védelmi költségvetését. Athénnek továbbra is szüksége lesz a nagyhatalmak támogatására, miközben Törökország katonailag megerősíti régiós jelenlétét (kikötő Líbiában, [geçitkalei drónbázis](#) Észak-Cipruson).

KONKLÚZIÓ

A 2021-es év a diplomáciai erőfeszítések ellenére nem hozott érdemi javulást a görög-török kapcsolatokban. Mivel a háttérben meghúzódó, rendkívül fajsúlyos tengeri területi követelésektől az identitáspolitikáig terjedő ellentétek feloldását illetően egyik fél sem elkötelezett, így a konfliktus kiújulásának elég nagy a valószínűsége – még akkor is, ha a különböző nagyhatalmak, elsősorban az Egyesült Államok nyomást fog gyakorolni a két félre a deeszkaláció érdekében.

Törökország a számára kedvező (nemzetközi) rendezésig a Földközi-tenger keleti medencéjében a korábbi évtizedekben az Égei-tengeren kialakult helyzet kialakításában, azaz a görög kutatások feltartóztatásában érdekelt, miközben a deeszkaláció jegyében a saját kutatóhajóit is visszatartja, tehát a konfliktus egyfajta befagyasztásában érdekelt. Ezzel szemben Athén nemcsak számos, Törökországgal szemben álló regionális szereplővel fűzte szorosabbra együttműködését, hanem Franciaországgal és az Egyesült Államokkal is. A két hatalommal való kooperáció ráadásul a diplomáciai gesztusokon túlmenően katonai dimenzióval bővült a fegyvervásárlások miatt, főleg a francia relációban, ami további lendület ad a Görögország és Törökország közötti fegyverkezési versenynek.

Törökország ebben a helyzetben abban bízhat, hogy sikerül regionális szövetségeseit megerősíteni, így például Líbiában olyan rendezés születik, amelyik tiszteletben tartja a török érdekeket, miközben, sikerül rendeznie a kapcsolatait más, konfliktusos (pl. [egyiptomi](#)) relációkban. Ez utóbbira azonban kevesebb az esélye, mivel mély ellentétek húzódnak meg az egyiptomi és a török vezetés között, a másik meghatározó hatalommal, Izraellel pedig már több mint tíz éve is mélyponton vannak a kapcsolatok, s a Hamasz támogatása, illetve az időszakos retorikai offenzíva miatt nem is várható, hogy érdemi változás szülessen. Míg az utóbbi években Törökország csak katonai erő alkalmazásával, jobbra kevésbé erős helyi szereplők felkarolásával (GNA, Hamasz) tudott sikereket felmutatni, addig Görögország nemcsak különböző mechanizmusokat, megállapodásokat írt alá régiós hatalmakkal (Izrael, Egyiptom, Ciprus, Haftar támogatása Líbiában stb.), hanem nyugati nagyhatalmakat is megnyert magának, köztük az Egyesült Államokat.